

NATUR, KULTUR OG SUNDHED

for børn og unge

INDHOLDSFORTEGNELSE

Kursuspakke - Udeskole	6
Udeskole 1 – Introduktion og opstart.....	6
Udeskole 2 – Pilotprojekt.....	6
Udeskole 3 – Pædagogisk opfølgingsdag	7
Udeskole 4 – Netværks- og erfa-gruppe med udeskolelærere.....	7
Kursuspakke - Natur, Bevægelse og Læring	7

Kursuspakke – Korte forløb	8
Løb for livet.....	8
Det er sjovt at gå.....	9
Forfatterspirer	9
Børn fortæller: Fra teater til billedkunst	10
Styrk interessen for bogstaver-rim-dans – og skab læselyst	10
Sprogstimulering.....	11
Musik som inkluderende praksisfællesskab	12

GPS i undervisningen / læring i uderummet med GPS	12
Ude matematik / GPS i matematik: GPS-løb med matematik poster	13
Naturidræt.....	13
Ekspedition Skallingen	14
Blåvand Naturcenter.....	15
Safari omkring skolen	15
Strand, muslinger og blæksprutter.....	16
Klatring, bevægelse og leg	17
Klatring, samarbejde og fysiske udfordringer (4.-6. kl.)	17
Klatring, samarbejde og fysiske udfordringer (7.-9. kl.).....	18
Kano, kajak og SUP surfing	18
Ny nordisk og vild hjemmekundskab – spis din natur.....	19
Small Five: På opdagelse i insekternes forunderlige verden	20
Motorik og sanser.....	20

Krigens landskab - bunkers ved vestkysten.....	21
Oksbøl 1945-49. Den tyske flygtningelejr	21
Rav fra stenalder til nutid.....	21
Malerkolonien i Nymindegab	22
Vadehavet fra Varde Å til Skallingen på Varde Museum.....	22
Kunstoplevelse ud over det sædvanlige: Otto Frello.....	23
Udforsk dit nærområde	23
Nørholm - stavnsbånd, fæste og udskiftning.....	24
I den sorte skole	24
Hjedding Andelsmejeri og det sunde liv på landet	25
Med arkæologen på udgravning.....	26
I gamle dage.....	27

KÆRE ALLE SKOLER OG INSTITUTIONER PÅ BØRNE- OG UNGEOMRÅDET

Nu ligger der et revideret – og udbygget – katalog for natur-, kultur og sundhedsforløb klar til jer.

NaturKulturVarde, Museet for Varde og Omegn, Musik & Billedskolen, Varde Bibliotek og Center for Sundhedsfremme har optimeret kataloget efter de første erfaringer og kan tilbyde en række gratis forløb for skoler og institutioner på børne- og ungeområdet.

Alle kan gøre brug af kataloget og tanken har været at gøre det så attraktivt og let som muligt at gøre brug af tilbuddene. Derved skulle mange børn og unge gerne få glæde af, at både de selv og deres lærere eller pædagoger får øget viden om de forskellige aspekter af sundhed – og lyst til at lære mere!

Baggrunden for kataloget er Byrådets ønske om at give et ekstra løft til sundhedsfremmende aktiviteter på børne- og ungeområdet, og der er afsat en pulje på samlet 1,5 mio. kr. i årene 2012, 2013 og 2014 til formålet.

Go´ fornøjelse

Louise Raunkjær
Direktør for Børn og Unge

Katalogets indhold:

Kursuspakke – Udeskole beskriver tilbud om udeskoleforløb. Udeskole er en særlig måde at tænke læring på, hvor inddragelse af nærmiljøet og aktiv deltagelse er kernekomponenter i forløbet.

Bemærk, at Udeskoleforløb henvender sig både til skoler og dagtilbud, og vil være en fast del i alle årene.

Kursuspakke – Korte forløb indeholder en række mindre og afgrænsede tilbud, som de enkelte institutioner kan vælge mellem og indkøbe efter ønske.

Kataloget indeholder eksempler på konkrete forløb, som institutioner på børne- og ungeområdet kan byde ind på, men der er mulighed for, at der i hvert enkelt tilfælde kan tilrettelægges forløb, som er tilpasset den enkelte institutionerne, fx i forhold til aldersgruppe, den praktiske afvikling eller indhold. Spørg dig frem!

Hvordan bruger jeg kataloget?

Send en mail til den tilknyttede kontaktperson, der er nævnt under hvert af tilbuddene, hvis du har et ønske om et forløb.

For at gøre adgangen til katalogets ydelser så let som mulig, er institutionerne på forhånd tildelt et antal "enheder", som kan anvendes til at "købe" katalogets ydelser. Antal tildelte enheder kan ses i Oversigt – doknr. 877554-12.

Der tildeles *et samlet antal enheder for alle 3 år*, som skolerne/institutionerne så kan vælge at anvende hvordan og hvornår, de vil over de 3 år. Institutionerne kan også vælge at gå sammen, fx en skole og et dagtilbud og derved "pulje" deres enheder.

Kontaktoplysninger:

Center for Sundhedsfremme
Leder Margit Thomsen
Math@varde.dk
Tlf. 7994 6063

NaturKulturVarde
Leder Xenia Salomonsen
xs@naturkulturvarde.dk
Tlf. 3063 2250

Musik og Billedskolen:
Musikskoleleder Hanne Grønlund
Hagr@varde.dk
Tlf. 7994 8535

Varde Bibliotek
Leder af Team Børn Inger Kjeldsen
inkj@vardebib.dk
Tlf. 7694 6902

Museum for Varde og Omegn
Direktør Claus Jensen
Ckj@vardemuseum.dk
Tlf. 7677 9100

Oversigt over tilbud

TILBUD	SIDE	MÅLGRUPPE	HVOR	DAGPLEJE	DAGINSTITUTION	SKOLE	TIMER	CA. ENHEDER/PRIS	KONTAKTPERSON
Udeskole 1	6	Alle pædagogiske personaler	På skolen og i skolens nærområde	x	x	x	6	24-33	Morten Vinding Lasse Frøkjær Madsen
Udeskole 2	6	Lærerteam	På skolen og i skolens nærområde	x	x	x	4 møder over skoleåret	8	Morten Vinding Lasse Frøkjær Madsen
Udeskole 3	7	Alle pædagogiske personaler	På skolen og i skolens nærområde	x	x	x	6	24-33	Morten Vinding Lasse Frøkjær Madsen
Udeskole 4	7	Pæd. personale med udeskole erfaring	Gl. Skovfogedbolig	x	x	x	4	8	Morten Vinding Lasse Frøkjær Madsen
Kursus for pædagoger og dagplejer	7	Alle pædagogiske personaler	Lokalt	x	x		6	24-33	Morten Vinding Lasse Frøkjær Madsen
Løb for livet	8	3.-10. klasse	Lokalt			x	Over ca. 1 måned	8	Inger Kjeldsen
Det er sjovt at gå	9	Børnehaver	Lokalt		x		1 måned	6	Inger Kjeldsen
Forfatterspirer	9	Børnehaver	Lokalt		x		3 lektioner	8	Inger Kjeldsen
Børn fortæller: Fra teater til billedkunst	10	0.-2. klasse	Aftales			x	3 lektioner	10	Inger Kjeldsen
Styrk interessen for bogstaverim-dans og skab læselyst	10	Børnehaver og børnehaveklasser	Varde Bibliotek		x	x	3 lektioner	10	Inger Kjeldsen
Sprogstimulering	11	Dagpleje og børnehaver	Varde Bibliotek	x	x		3 lektioner	10	Inger Kjeldsen
Musik som inkluderende praksisfællesskab	12	0-6 ÅR	Lokalt i institutionen eller på Stålværket, Vestervold 11	x	x		Min. 3 lektioner i min. 8 uger	25	Hanne Grønlund
GPS i undervisningen/læring i uderummet med GPS	12	Lærere og pædagoger	Skolen og i nærområdet			x	5 timer over to dage	5	Morten Vinding
Ude matematik/ Gps i matematik: GPS-løb med matematik poster	13	0.-10. kl.	Gl. Skovfogedbolig, Varde Sdr. Plantage eller efter aftale			x	3 timer	4	Morten Vinding
Naturidræt	13	7.-10. kl.	Lokalområdet			x	5 dage á 6 timer	30	Lasse Frøkjær Madsen
Ekspedition Skallingen	14	5.-10. kl.	Ho Klitplantage/ Skallingen			x	2-3 timer	4-5	Marco Brodde
Blåvand Naturcenter	15	3.-10. kl.	Blåvand Naturcenter			x	2-3 timer	3-4	Marco Brodde
Safari omkring skolen	15	3.-10. kl.	Skolen			x	2-3 timer	4-5	Marco Brodde
Strand, muslinger og blæksprutter	16	3-7 årige	Blåvand Naturcenter		x		2 timer	3	Marco Brodde

Klatring, bevægelse og leg	17	0.-3. kl.	Sdr. Plantage			x	3 timer	6	Lasse Frøkjær Madsen
Klatring, samarbejde og fysiske udfordringer	17	4.-6. kl.	Sdr. Plantage			x	3 timer	6	Lasse Frøkjær Madsen
Klatring, samarbejde og fysiske udfordringer	18	7.-9. kl.	Sdr. Plantage			x	4 timer	8	Lasse Frøkjær Madsen
Kano, kajak og sup surfing	18	5.-9. kl.	Nysø/Sdr. Plantage eller Karlsgårde Sø			x	4 timer	8	Lasse Frøkjær Madsen
Ny nordisk og vild hjemkundskab – spis din natur	19	4.-9. kl.	Gl. Skovfogedbolig, Varde Sdr. Plantage eller efter aftale			x	4-5 timer	8	Morten Vinding
Small Five	20	3-6 år	Gl. Skovfogedbolig Varde Sdr. Plantage		x		2 timer	2	Morten Vinding
Motorik og sansen	20	Førskolebørn	Lokalområdet	x	x		2 timer	3	Morten Vinding
Krigens landskab – bunkers ved Vestkysten	21	3.-10. kl.	Nymindegab Strand eller Blåvand			x	Min. 2 time	min. 3	Charlotte West
Oksbøl i 1945-49. Den tyske flygtningelejr	21	3.-10. kl.	Aal plantage, Oksbøl			x	Min 1 ½ time	Min. 4	Charlotte West
Rav fra stenalder til nutid	21	Tilpasses aldersgruppe	Ravmuseet i Oksbøl	x	x	x	45 min- 1 time	Min. 2	Charlotte West
Malerkolonien i Nymindegab	22	1.-10. kl.	Nymindegab museum			x	Min 1 time	Min. 2	Charlotte West
Vadehavet fra Varde Å til Skallingen på Varde museum	22	Omvisning alle Workshop 3.-4. kl.	Varde museum	x	x	x	Min. 45 min.	Min. 1	Charlotte West
Kunstoplevelse ud over det sædvanlige: Otto Frello	23	1.-10. kl.	Varde museum			x	Min. 45 min.	Min. 1	Charlotte West
Udforsk dit nærområde	23	Tilpasses aldersgruppe	Lokalt	x	x	x	Aftales	Min. 5	Charlotte West
Nørholm - stavnsbånd, fæste og udskiftning	24	7. kl.	Området mellem Varde og Nørholm			x	Tilpasses	Min. 4	Charlotte West
I den sorte skole	24	4.-6. kl.	Hodde gamle skole			x	4 timer	Min. 3	Charlotte West
Hjedding Andelsmejeri og det sunde liv på landet	25	4.-9. kl.	Ølgod museum samt Mejerimuseet Hjedding Andelsmejeri			x	Aftales	Min. 2	Charlotte West
Med arkæologien på udgravning	26	2.-6. kl.	Arkæologerne graver over hele kommunen			x	Aftales	Min. 2	Charlotte West
I gamle dage	27	Børnehaver og indskoling 0.-2. kl.	Nymindegab museum		x	x	2 timer	5	Charlotte West

KURSUSPAKKE - UDESKOLE

Kom godt i gang med "udeskole" på din skole eller din daginstitution.

Forløbet giver pædagoger og lærere en grundig introduktion til udeskolebegrebet samt støtte og vejledning til gennemførelse af et pilotprojekt af et skoleårs varighed samt opfølgning og vidensdeling, så institutionen målrettet kan arbejde med udeskole fremover.

"Udeskole" er pædagogiske arbejdsformer, hvor undervisningen regelmæssigt foregår udenfor skolens mure. Det er altså ikke enkeltstående ekskursioner, men et kontinuert forløb, hvor såvel naturen som kulturen bruges som pædagogiske rum.

Erfaringer med Udeskole viser, at børnene får bedre sundhed, højere aktivitetsniveau og at de sociale relationer forbedres, samtidig med at stress niveauet bliver lavere ved udeskoleundervisning end ved klasseundervisning.

I Varde Kommune har Blåvandshuk Skole gennem flere år arbejdet med udeskole, ligesom Sct. Jacobi Skole har gennemført et pilotprojekt om det. Erfaringerne herfra vil sammen med eksterne konsulenter og formidlere fra NaturKulturVarde og Museet for Varde By og Omegn danne grundlaget for dette forløb.

UDESKOLE 1 - Introduktion og opstart

Pædagogisk dag:

6 timer – for ALLE skolens pædagogiske medarbejdere.

Formål: fælles reference/kultur, begrebsafklaring og inspiration til at gå i gang, praktiske eksempler på forskellige fag og emner

Vejl. program:

- Teori - Introduktion, begreber, definitioner
- Ekstern oplægsholder
- Workshops i skolens nærområde – eks. i praksis
- NKV+ Museet + Musik og Billedskolen + Biblioteket
- Orientering om Pilotprojekt – næste skoleår, procesplan/supervision klasser + lærerteam

PRIS (Vejl.)

4 vejledere (6 timer a 1 Enhed.): 24 Enheder

Ekstern oplægsholder: 9 Enheder

I alt: 33 Enheder

Kontaktpersoner:

Morten Vinding: mv@naturkulturvarde.dk

Lasse Frøkjær Madsen: lfm@naturkulturvarde.dk

For førskolebørn kan der udvikles et særligt forløb der lærer sig op af udeskole konceptet, og som tager højde for de pædagogiske læreplanstemaer, der arbejdes med i de enkelte institutioner.

Elever i udeskoler får en højere puls/har et højere aktivitetsniveau i løbet af en skoledag end en traditionel skoledag.

<http://www.udeskole.dk/site/79/528>
<http://tidsskriftet.no/article/1612734>

UDESKOLE 2 - Pilotprojekt (forløb 1 skoleår)

Projektplanlægning og organisering mv.:

Lærerteam planlægger og gennemfører første år med målrettet udeskoleundervisning for fx et udvalgt klassetrin.

Rollefordeling (pædagogisk/læseplan, fag-fagligt indhold osv. mellem pæd.konsulent og NKV+ Museet + Musik og Billedskolen + Biblioteket afklares), Tid, omfang og arbejdsform aftales

Indhold:

Faglig og pædagogisk processtyring, supervision og sparring fra Pædagogisk konsulent (Børn & Unge/pædagogisk udvikling)

NKV+ Museet + Musik og Billedskolen + Biblioteket

PRIS (Vejl.)

4 møder med 2 vejledere (2 timer a 1 Enhed) 8 Enheder

I alt: 8 Enheder

Kontaktpersoner:

Morten Vinding: mv@naturkulturvarde.dk

Lasse Frøkjær Madsen: lfm@naturkulturvarde.dk

I UDESKOLE 2 pakken er der mulighed for tilkøb af skræddersyede formidlingstilbud fra NKV+ Museet + Musik og Billedskolen + Biblioteket, hvor alle faglige emner fra skolen kan indgå i forløbet.

Eksempler:

Fra Karlsgårde til Nørholm - Filsø/Kærgaard/Henne - Søndre plantage - Flygtningelejr/plantage/Præstesø

UDESKOLE 3 - Pædagogisk opfølgingsdag

Pædagogisk dag:

6 timer-for ALLE skolens pædagogiske medarbejdere.
Formål: evaluering, erfaringsopsamling og inspiration til at gå videre / i gang, praktiske eksempler på forskellige fag

Vejl. program:

- Teori – opfølgning på teori og erfaringer, forskning mv.
- Ekstern oplægsholder
- Erfaringsopsamling pilotprojekt - Udeskolelærere præsenterer deres første års undervisning og erfaring
- Inspiration fra praksis på andre skoler i kommunen / Lærerteam fra en anden skole giver ideer og inspiration
- Workshops
- Praktiske eksempler – hands on

PRIS (Vejl.)

4 vejledere (6 timer a 1 Enhed.): 24 Enheder

Ekstern oplægsholder: 9 Enheder

I alt: 33 Enheder

Kontaktpersoner:

Morten Vinding: mv@naturkulturvarde.dk

Lasse Frøkjær Madsen: lfm@naturkulturvarde.dk

UDESKOLE 4 – netværks- og erfa-gruppe med udeskolelærere

Erfaringsopsamlingsdag:

Formål: erfaringsopsamling og inspiration til videreudvikling af egen praksis. Nye ideer fødes og udvikles med udgangspunkt i egen praksis (fag, klassetrin eller lokalitet) - 4-5 timer.

Vejl. program:

- Udeskolelærere med udeskole erfaring præsenterer deres udeskole undervisning og erfaring
- Erfaringsudveksling
- Gensidig inspiration
- Netværksdannelse
- Workshops
- Praktiske eksempler – hands on

PRIS (Vejl.)

2 vejledere (4 timer a 1 Enhed.): 8 Enheder

I alt: 8 Enheder

Kontaktpersoner:

Morten Vinding: mv@naturkulturvarde.dk

Lasse Frøkjær Madsen: lfm@naturkulturvarde.dk

Pris i alt for hele udeskoleforløbet: 82 Enheder for en skole i et år

KURSUSPAKKE - Natur, Bevægelse og Læring

(Et kursus for pædagoger og dagplejere der arbejder med børn i alderen 0-6 år)

Det er dokumenteret at børn der kommer ud i naturen, klarer sig bedre motorisk, er mere opfindsomme og har en bedre forståelse for sammenhænge end børn der tilbringer al deres tid indenfor eller på en legeplads. For at hjælpe pædagoger og dagplejere med at konkretisere de pædagogiske mål der er fastsat, tilbydes kursuspakken "Natur, Bevægelse og læring".

Pædagoger har en væsentlig rolle i at understøtte børnenes mulighed for fordybelse, forståelse og læring. En del af omsorgsrollen er at bruge de pædagogiske læreplaner til:

- Barnets alsidige og personlig udvikling
- Sociale kompetencer
- Sprog
- Krop og bevægelse
- Naturen og naturfænomener
- Kulturelle udtryksformer og værdier

Kurset vil give pædagoger og dagplejere værktøjer til at kunne opfylde disse mål.

PRIS (Vejl.)

4 vejledere (6 timer a 1 Enhed.): 24 Enheder

Ekstern oplægsholder: 9 Enheder

I alt: 33 Enheder

Kontaktpersoner:

Morten Vinding: mv@naturkulturvarde.dk

Lasse Frøkjær Madsen: lfm@naturkulturvarde.dk

KURSUSPAKKE – KORTE FORLØB

Nedenstående forløb er eksempler på tilbud, som skoler og institutionerne på børne- og ungeområdet kan gøre direkte brug af. Tilbuddene kan dog også anvendes som inspiration til tilpassede forløb efter den enkelte institutionernes behov.

I disse tilfælde aftales "prisen" i form af enheder med den enkelte udbyder.

Hvert forløb har en kontaktperson tilknyttet, som kan kontaktes.

LØB FOR LIVET

Hensigten er at stimulere elevernes lyst til bevægelse samtidig med, at der skabes fokus på daglig motion. Klasserne udstyres med skridttællere (genbrug), snydekontrakt og indsatskema. Blandt de 10 første klasser kåres en vinder. Præmie: En tur til Danfoss Universe. Center for Sundhedsfremme kan give lærerne inspiration til, hvordan børnene kan blive mere aktive i det daglige.

Målgruppe: 3.-10. klasse.

Hvor: Lokalt

Periode: Aftales

Pris: 8 enheder kr. pr. klasse

Særlige vilkår: Min. 6 klasser (kan afvikles med færre klasser, men "koster" da flere enheder)

Forløb: Klassen registrerer antal skridt over én måned

Opfølgning: Varde Bibliotek stiller materialer om sund mad & motion til rådighed, og Indskolingens kan afprøve motorikbane på Varde Bibliotek. Center for Sundhedsfremme giver oplæg om sundhed

Tilkøb: Samarbejde med forsvar/fysioterapeut om løberuter/træning

Partnere: Center for Sundhedsfremme og Varde Bibliotek

Kontaktperson: Inger Kjeldsen: inkj@vardebib.dk

DET ER SJØVT AT GÅ

Hensigten er at stimulere børnenes lyst til bevægelse samtidig med, at der skabes fokus på daglig motion. Børnene udstyres med skridttællere (genbrug) og indsatskema – for benyttelse i børnehaven. Efter én mdr. indsendes indsatskemaet til Varde Bibliotek, hvorefter hvert barn modtager et diplom. Blandt de første børnehaver kåres den børnehavegruppe, der har gået længst. Præmie: En tur med NaturKulturVarde alternativt børneteater eller rimedans på Varde Bibliotek. Center for Sundhedsfremme kan give pædagogerne inspiration til aktiv leg.

Målgruppe:	Børnehaver
Hvor:	Lokalt
Periode:	Aftales
Pris:	6 enheder pr. børnehave
Særlige vilkår:	Min. 2 tilmeldte børnehaver (kan afvikles med 1 tilmeldt børnehave, men "koster" da flere enheder)
Forløb:	1 måned
Opfølgning:	På Varde Bibliotek afprøves motorikbane og materialer om sund mad & motion stilles til rådighed. Center for Sundhedsfremme giver oplæg om sundhed
Partnere:	NaturKulturVarde, Center for Sundhedsfremme og Varde Bibliotek
Kontaktperson:	Inger Kjeldsen: inkj@vardebib.dk

"Aktiviteter i børnehaver og skoler bør være så varierende som muligt for at børnene/de unge får de bedste udviklingsmuligheder".

<https://www.sundhed.dk/borger/sygdomme-a-aa/sundheds-oplysning/idraet-og-motion/boern-og-fysisk-aktivitet/>

FORFATTERSPIRER:

Bogprojekt over selvvalgt emne f.eks. "En god dag i børnehaven" eller "Mobning" (aftales individuelt): Børnene skriver bøger i samarbejde med bibliotekar og billedkunstner. "Sekretær"=børnehavens personale deltager for ca. hvert 3. barn. Billedkunstner/bibliotekar giver introduktion til opgaven, Herefter opdeles børnene i 2 hold. Billedkunstner (illustrationer) og bibliotekar/ sekretær (tekst) skifter mellem de 2 hold.

Målgruppe:	Børnehaver
Hvor:	Lokalt
Periode:	Aftales
Pris:	8 enheder pr. børnehave à 30 børn
Opfølgning:	Partnerne tilbyder oplæg om sundhed på forældre-/personalemøder, og Varde Bibliotek stiller materialer om sundhed til rådighed
Særlige vilkår:	Gennemføres ved 2 klasser (kan afvikles med 1 tilmeldt børnehave, men "koster" da flere enheder)
Forløb:	3 lektioner. Kan afvikles på én formiddag
Opfølgning:	Bøgerne udstilles på biblioteket
Partnere:	Musik & Billedskolen, Center for Sundhedsfremme og Varde Bibliotek
Kontaktperson:	Inger Kjeldsen: inkj@vardebib.dk

BØRN FORTÆLLER: FRA TEATER TIL BILLEDKUNST

Børnene ser en teaterforestilling og udtrykker deres oplevelser i billedkunst – med støtte fra billedkunstner. Billederne indgår i en vandrestilling, inden de igen hævner hos det enkelte barn/elev.

- Målgruppe:** 0.-2. klasse
Hvor: Aftales
Hvornår: Aftales
Pris: 10 enheder pr. klasse
Opfølgning: Partnerne tilbyder oplæg om sundhed på forældre-/personalemøder, og Varde Bibliotek stiller materialer om sundhed til rådighed
Særlige vilkår: Gennemføres ved 2 klasser (kan afvikles med 1 tilmeldt børnehave, men "koster" da flere enheder)
Forløb: 3 lektioner
Partnere: Musik & Billedskolen, Center for Sundhedsfremme og Varde Bibliotek
Kontaktperson: Inger Kjeldsen: inkj@vardebib.dk

STYRK INTERESSEN FOR BOGSTAVER-RIM-DANS - og skab læselyst

Rimedes ved det anerkendte Ingrid Kristensens Danseteater i samarbejde med Varde Bibliotek: Efter dansen afvikler Varde Bibliotek 3 poster, hvor børnene er delt op i små grupper.

Børnehaven vælger 3 "poster" blandt nedenstående forslag:

- Børnene laver deres eget rim, som bliver børnehavens helt eget. Vi sørger for at trykke det på en stor fin plakat, de kan afhente senere.
- Hop et rim, med rim gulvbrikker
- Får læst rim og remser op... Nye! Ikke de gamle som de kender!
- "Fluesmækker leg" (sig et ord, som rimer på de laminerede billeder man har lagt på gulvet. Børnene er udstyret med en fluesmækker, og skal nu "smække" rimordet) små grupper!!
- Rim vendespil

- Målgruppe:** Børnehaver og børnehaveklasser
Hvor: Varde Bibliotek
Hvornår: Aftales
Pris: 10 enheder pr. børnegruppe (15- 20 børn)
Opfølgning: Partnerne tilbyder oplæg om sundhed på forældre-/personalemøder, og Varde Bibliotek stiller materialer om sundhed til rådighed
Særlige vilkår: Gennemføres ved 2 børnegrupper (kan afvikles med 1 tilmeldt børnegruppe, men "koster" da flere enheder)
Forløb: 3 lektioner
Partnere: Center for Sundhedsfremme og Varde Bibliotek
Kontaktperson: Inger Kjeldsen: inkj@vardebib.dk

"Sprog har betydning for børns trivsel".
<http://www.eva.dk/tema/boern-og-sprog>

SPROGSTIMULERING

Rim- & remseværksted v. Varde Bibliotek i samarbejde med børnebogsforfatteren Lotte Salling (Uddannet bevægelses- og afspændingspædagog. Lotte har siden 1993 arbejdet med sprog- og bevægelsesprojekter i et utal af dagpleje og institutioner). Efter Lotte Salling afvikler Varde Bibliotek 3 poster, hvor børnene er delt op i små grupper.

Dagplejen/børnehaven vælger 3 "poster" blandt nedenstående forslag:

- Børnene laver deres eget rim, som bliver børnehavens helt eget. Vi sørger for at trykke det på en stor fin plakat, de kan afhente senere.
- Hop et rim, med rim gulvbrikker
- Får læst rim og remser op... Nye! Ikke de gamle som de kender!
- "Fluesmækker leg" (sig et ord, som rimer på de laminerede billeder man har lagt på gulvet. Børnene er udstyret med en fluesmækker, og skal nu "smække" rimordet) små grupper!!
- Rim vendespil

Målgruppe: Dagpleje og børnehaver

Hvor: Varde Bibliotek

Hvornår: Aftales

Pris: 10 enheder pr. børnegruppe (15- 20 børn)

Opfølgning: Partnerne tilbyder oplæg om sundhed på forældre-/personalemøder, og Varde Bibliotek stiller materialer om sundhed til rådighed

Særlige vilkår: Gennemføres ved 2 børnegrupper (kan afvikles med 1 børnegruppe, men "koster" da flere enheder)

Forløb: 3 lektioner

Partnere: Center for Sundhedsfremme og Varde Bibliotek

Kontaktperson: Inger Kjeldsen: inkj@vardebib.dk

MUSIK SOM INKLUDERENDE PRAKSISFÆLLESSKAB

Vi benytter musikkens klare rammer og regler som middel til at udvikle en inkluderende kultur. Undervisningen retter såvel sit fokus mod børnene, som mod at give de pædagogiske medarbejdere et værktøj til videreudvikling. I tilknytning til forløbet, kan institutionen låne en bogkasse med bøger, der understøtter emnet.

<i>Målgruppe:</i>	0-6 år
<i>Hvor:</i>	Lokalt i institutionen eller på Stålværket, Vestervold 11
<i>Hvornår:</i>	Formiddage
<i>Særlige vilkår:</i>	Min. 3 lektioner (3 grupper) pr. formiddag
<i>Forløb:</i>	Min. 8 uger / én undervisningslektion pr. uge i 8 uger
<i>Pris:</i>	25 enheder v/ 8 uger
<i>Opfølgning:</i>	Møde for evaluering og videndeling
<i>Partnere:</i>	Musik & Billedskolen, Varde Bibliotek, Center for Sundhedsfremme
<i>Kontaktperson:</i>	Hanne Grønlund: hagr@varde.dk

GPS I UNDERVISNINGEN/ LÆRING I UDERUMMET MED GPS

Få indblik i hvordan børn/ elever kan lære at anvende GPS i undervisningen på en motiverende måde. GPS kan anvendes både i forhold til specifikke fag som dansk, matematik, natur-teknik m.v. men også i forhold til mere frie tværgående aktiviteter og bevægelse

Aktiviteten kan tilpasses alle målgrupper så børn med indlæringsvanskeligheder og børn med fysiske eller psykiske handicap også vil kunne tage del i dem.

Når dagen / dagene er over har alle lærer et grundlæggende kendskab til hvordan GPS'en virker samt et til flere løb de kan bruge undervisningen. Center for Sundhedsfremme kan give inspiration til lærere/pædagoger for at få mere bevægelse ind i aktiviteterne.

<i>Målgruppe:</i>	Lærere og pædagoger i grundskolen som gerne vil i gang med at bruge GPS i undervisningen
<i>Hvor:</i>	På skolen og i skolens nærområde
<i>Hvornår:</i>	Efter aftale
<i>Forløb:</i>	2 dage (Dag 1 - 3 timer, Dag 2- 2 timer)
<i>Pris:</i>	5 Enheder + kørsel og materialer (ex. Moms)
<i>Partnere:</i>	NaturKulturVarde og Center for Sundhedsfremme
<i>Kontaktperson:</i>	Morten Vinding: mv@naturkulturvarde.dk

UDE MATEMATIK / GPS I MATEMATIK: GPS-LØB MED MATEMATIK POSTER

En udedag i matematikken tegn og med fuld knald på, med GPS-løb og matematik poster. Eleverne introduceres til brugen af GPS og så er det ud i området for at finde posterne og løse opgaver. Matematikopgaver tilpasset der enkelte årgange.

<i>Målgruppe:</i>	0-10 kl.
<i>Hvor:</i>	Gl. skovfogedbolig, Varde Sdr. Plantage eller efter aftale
<i>Hvornår:</i>	Efter aftale
<i>Forløb:</i>	1 dag a 3timer
<i>Pris:</i>	4 enheder
<i>Partnere:</i>	NaturKulturVarde
<i>Kontaktperson:</i>	Morten vinding: mv@naturkulturvarde.dk

"Fysisk aktivitet fremmer læring".

NATURIDRÆT

Få skabt øget fokus på natur, bevægelse og motion for målgruppen af skoleelever i 7. - 10. kl. Det er det alderstrin, hvor det erfaringsmæssigt er vanskeligere at fastholde interessen for at røre sig og opholde sig udendørs.

Målet er at give oplevelser som træklatrung, GPS-løb i skoven (geocaching), mountainbike, kajak/kano, naturtriatlon eller tilsvarende aktiviteter i det fri.

Oplevelserne kan være med til at styrke elevernes fysiske, psykiske og sociale kompetencer.

<i>Målgruppe:</i>	Udskolingen (7-10 klasse) Tilbuddet kan tilpasses mellemtrin (3-6 klasse)
<i>Hvor:</i>	Lokalområdet og ved forskellige lokaliteter
<i>Hvornår:</i>	Forløbet foregår over 6 måneder. Forløbet består af 5 moduler (dage) på 6 timer/dag. 30 timer i alt.
<i>Forløb:</i>	Modulerne kan bruges enten som alternativ eller som supplement til den traditionelle ugentlige idrætsundervisning. Over en seks måneders periode planlægges der en månedlig idrætsdag i naturen. De 5 sammenhængende moduler giver et meget større råderum i forhold til at udfordre de unge på helt andre måder, end de normalt oplever.
<i>Pris:</i>	30 Enheder + kørsel og materialer (ex. Moms)
<i>Partnere:</i>	NaturKulturVarde og Center for Sundhedsfremme
<i>Kontaktperson:</i>	Lasse Frøkjær Madsen: lfm@naturkulturvarde.dk

EKSPEDITION SKALLINGEN

På Skallingen gemmer sig et væld af mysterier, som blot venter på at blive udforsket. Gennem arbejdsmetoder fra fag som biologi, historie og geografi løser eleverne i fællesskab f.eks. gåden om Skallingens oprindelse og kommer med bud på landskabets fremtid. De dykker ned i historien om det forsvundne store fiskerleje, Sønderside, og de undersøger, hvordan dyr og planter har tilpasset sig de vanskelige livsbetingelser i Vadehavet klit- og marsklandskab.

Naturvejlederarrangementet sigter, med fagenes fælles mål in mente, mod at lade eleverne arbejde selvstændigt med feltundersøgelser og opstille hypoteser ud fra egne iagttagelser. Det er målet at øge elevernes forståelse for biologiske og geologiske begreber som "tilpasning", "biotoper" og "landskabsdannelse" samt opleve en del af lokalhistorien, der siger meget om 1600-tallets Europa, og som giver eleverne indsigt i menneskets livsvilkår gennem tiderne.

<i>Målgruppe:</i>	Fra 5. – 10. klasse (aktiviteterne tilpasses klassetrinnet)
<i>Hvor:</i>	Ho Klitplantage/Skallingen
<i>Hvornår:</i>	Bedst i perioden ult. april – medio oktober
<i>Særlige vilkår:</i>	Ingen
<i>Forløb:</i>	2-3 timer
<i>Pris:</i>	4-5 enheder
<i>Partnere:</i>	Varde og Omegns Museum
<i>Kontaktperson:</i>	Marco Brodde: mb@naturkulturvarde.dk
<i>Fag:</i>	Biologi, geografi, historie

"Fri leg fremmer kreativitet og børns sundhed"
<https://www.sundhed.dk/borger/sygdomme-a-aa/boern/om-boern/boerns-udvikling/fri-leg-er-vigtig-for-boerns-sundhed/>

BLÅVAND NATURCENTER

Stranden ved Blåvandshuk vidner hver dag om hvilken skjult, men fantastisk, verden, der findes under havets overflade. Muslinger, konkylie og rester fra blæksprutter giver os et billede af den biologiske mangfoldighed på både dybt og lavt vand. Ved hjælp af forskellige aktiviteter tilpasset klassetrinnet arbejder vi med begreber som biologisk mangfoldighed, havdyrs tilpasninger, fødekæder og artskenndskab.

<i>Målgruppe:</i>	Fra 3. – 10. klasse (aktiviteterne tilpasses klassetrinnet)
<i>Hvor:</i>	Blåvand Naturcenter
<i>Hvornår:</i>	Året rundt
<i>Særlige vilkår:</i>	Ingen
<i>Forløb:</i>	2-3 timer
<i>Pris:</i>	3-4 enheder
<i>Kontaktperson:</i>	Marco Brodde: mb@naturkulturvarde.dk
<i>Fag:</i>	Biologi, geografi, natur/teknik

SAFARI OMKRING SKOLEN

Selvom skolen ikke ligger midt i et stort naturområde, sniger naturen sig alligevel ind. Vi har faktisk altid muligheden for at gå på jagt efter dyr, planter og vild natur i gåafstand fra skolen. Naturvejlederen besøger gerne klassen på dens hjemmebane og tilrettelægger en safari, hvor eleverne selv skal iagttage deres nære omgivelser og herigennem øge deres forståelse for f.eks. menneskets samspil med naturen.

<i>Målgruppe:</i>	Fra 3. – 10. klasse (aktiviteterne tilpasses klassetrinnet)
<i>Hvor:</i>	På skolen
<i>Hvornår:</i>	Fra medio april – medio oktober
<i>Særlige vilkår:</i>	Ingen
<i>Forløb:</i>	2-3 timer
<i>Pris:</i>	4-5 enheder
<i>Kontaktperson:</i>	Marco Brodde: mb@naturkulturvarde.dk
<i>Fag:</i>	Biologi, geografi, natur/teknik

STRAND, MUSLINGER OG BLÆKSPRUTTER (Førskolebørn og 0.klasse)

En tur for daginstitutioner og 0.-klasser, hvor naturvejlederen tilrettelægger en tur på stranden og et besøg på Blåvand Naturcenter, hvor aktiviteterne er målrettet børn mellem 3-7 år. Vi går på jagt efter muslingeskaller, sneglehuse, blæksprutteskjold os alle de andre dyr, som havet har skyllet op, mens vi leger og spiller os klogere på, hvor dyrene kommer fra, og hvorfor de ser ud, som de gør.

<i>Målgruppe:</i>	3-7-årige
<i>Hvor:</i>	Blåvand Naturcenter
<i>Hvornår:</i>	Hele året
<i>Særlige vilkår:</i>	Ingen
<i>Forløb:</i>	2 timer
<i>Pris:</i>	3 enheder
<i>Kontaktperson:</i>	Marco Brodde: mb@naturkulturvarde.dk

KLATRING, BEVÆGELSE OG LEG

En aktiv dag i skoven, hvor eleverne udfordres fysisk og motorisk via klatreøvelser, bevægelseslege med reb og andre øvelser, der udover at afsøge børnenes fysiske grænser også fokuserer på børnenes sociale kompetencer og evner til at samarbejde, vise hensyn og fungere i gruppe.

Fokus på: bevægelse, balance, leg, opvarmning, fysiske forskelle, egne reaktioner, samarbejde, spilregler.

Målgruppe:	0.-3. kl.
Hvor:	Sdr. Plantage
Hvornår:	Efter aftale
Forløb:	1 formiddag, 3 timer
Fag og fælles formål:	Idræt, Faghæfte 21 (sundhed, sex og familie)
Pris:	6 enheder
Kontaktperson:	Lasse Frøkjær Madsen: lfm@naturkulturvarde.dk

"Fysisk aktivitet har en positiv effekt socialt".

KLATRING, SAMARBEJDE OG FYSISKE UDFORDRINGER

En aktiv dag, hvor eleverne afprøver egne grænser via klatring, rappelling og andre fysiske opgaver, der udfordrer elevens evne til at afprøve sig selv samt evne til at bidrage til opgaveløsning i grupper.

Aktiviteterne tilrettelægges, så alle elever kan være med – i en vekselvirkning mellem individuelle udfordringer og samarbejdsøvelser i grupper.

Fokus på: balance, grundtræningselementer, færden i uderum, forskel i egne/andres færdigheder, tabe/vinde, egen rolle og bidrag.

Målgruppe:	4.-6. kl.
Hvor:	Sdr. Plantage
Hvornår:	Efter aftale
Forløb:	1 formiddag, 3 timer
Fag og fælles formål:	Idræt, Faghæfte 21 (sundhed, sex og familie)
Pris:	6 enheder
Partnere:	NaturKulturVarde.dk
Kontaktperson:	Lasse Frøkjær Madsen: lfm@naturkulturvarde.dk

KLATRING, SAMARBEJDE OG FYSISKE UDFORDRINGER

En aktiv dag, hvor eleverne afprøver egne grænser via klatring, rappelling og andre fysiske opgaver, der udfordrer elevens evne til at afprøve sig selv samt evne til at bidrage til opgaveløsning i grupper.

Aktiviteterne tilrettelægges, så alle elever kan være med – i en vekselvirkning mellem individuelle udfordringer og samarbejdsøvelser i grupper. Desuden trænes eleverne i at udvikle og planlægge en opgave, der afprøves på klassens øvrige elever (gruppevis).

Fokus på: teknisk mestring, egen indsats/fælles resultat, egne reaktioner, alternative motionsformer, motivation af teenagere til fysisk udfoldelse via alternative aktiviteter.

<i>Målgruppe:</i>	7.-9. kl.
<i>Hvor:</i>	Sdr. Plantage
<i>Hvornår:</i>	Efter aftale
<i>Forløb:</i>	1 formiddag, 4 timer
<i>Fag og fælles formål:</i>	Idræt, Faghæfte 21 (sundhed, sex og familie)
<i>Pris:</i>	8 enheder
<i>Partnere:</i>	NaturKulturVarde
<i>Kontaktperson:</i>	Lasse Frøkjær Madsen: lfm@naturkulturvarde.dk

KANO, KAJAK OG SUP SURFING

En aktiv friluftsdag, hvor eleverne introduceres til og afprøver vandaktiviteter. Der arbejdes med vandtilvænning, sikkerhedsbegreber og kæntringsøvelser samt vandlege og konkurrencer, der øger elevernes teknik og færdigheder. Aktiviteterne tilrettelægges, så alle elever kan være med – i en vekselvirkning mellem individuelle udfordringer og samarbejdsøvelser i grupper.

Fokus på: metoder til at sikre sig i vand, fortrolighed og kendskab til ophold i og på vand.

<i>Målgruppe:</i>	5.-9. kl.
<i>Hvor:</i>	Nysø/Sdr. plantage eller Karlsgårde Sø
<i>Hvornår :</i>	Efter aftale - i sommerhalvåret
<i>Forløb:</i>	1 formiddag, 4 timer
<i>Fag og fælles formål:</i>	Idræt, Faghæfte 21 (sundhed, sex og familie)
<i>Pris:</i>	8 enheder
<i>Partnere:</i>	NaturKulturVarde
<i>Kontaktperson:</i>	Lasse Frøkjær Madsen: lfm@naturkulturvarde.dk

“Med den rigtige kost får børn og unge mere energi i hverdagen”.

NY NORDISK OG VILD HJEMKUNDSKAB – SPIS DIN NATUR

Vær kok i jeres egen "NOMA" restaurant. Naturen er et stort spisekammer som bugner af lækre råvarer, lige fra små "ukrudtsplanter" vi finder i haven, til skovens svampe. I selskab med naturvejlederen, bevæger vi os ud i naturen for at fange, og samle planter og dyr til et bæredygtigt måltid, alle kan være stolte af.

Alt efter årstid og lokalitet går vi på opdagelse efter det spiselige vi kan finde. Når kurvene er fulde, står den på madlavning i det fri over bål. Måske er du til "ørred på planke" med en pesto af brændenælder og skvalderkål? Eller hvad med friskfangede hesterejer fra Blåvand eller lækre Vadehavsøsters (som I selv har hentet)? I kan også lave en god svampe risotto med bålstegt fasan med dertilhørende hjemmelavet æblemost? Mulighederne er mange...

<i>Målgruppe:</i>	4-9 klasse
<i>Hvor:</i>	Gl. skovfogedbolig, Varde Sdr. Plantage eller efter aftale
<i>Hvornår:</i>	Efter aftale
<i>Forløb:</i>	1 dag, 4-5 timer
<i>Pris:</i>	8 enheder
<i>Partnere:</i>	NaturKulturVarde
<i>Kontaktperson:</i>	Morten Vinding: mv@naturkulturvarde.dk

SMALL FIVE: PÅ OPDAGELSE I INSEKTERNES FORUNDERLIGE VERDEN

Efter at børnene har bygget deres egen "insektsuger" begiver vi os ind i insekternes verden. Vi fanger, vi ser på, og vi leger, at vi er insekter. Hvor bor bænkebideren, hvor hurtig kan en skolepender løbe og har en orm ben? Med børnene kalder vi insektsugeren for en "støvsuger". Lad børnene fange insekterne på en sjov måde, som samtidigt er en god motorisk øvelse. Insektsugeren giver børnene mulighed for at fange smådyr på en forsigtig måde, og giver herved mulighed for at nærstudere dem.

Målgruppe: 3-6 år
Hvor: Gl. skovfogedbolig, Varde Sdr. Plantage eller efter aftale
Hvornår: Efter aftale
Forløb: 1 dag a 2 timer
Pris: 2 enheder
Partnere: NaturKulturVarde
Kontaktperson: Morten vinding: mv@naturkulturvarde.dk

"Velstimulerede sanser giver en velfungerende grundmotorik".
<http://www.sansemotorik.net/traning-betaler-sig>

MOTORIK OG SANSER

Børn har brug for oplevelser og udfordringer. De lærer meget igennem leg og bevægelse, og brugen af sanserne giver ophav til spørgsmål, udforskning og viden. Naturen er en enestående lærings- såvel som legeplads, som har en helt afgørende betydning for børns udvikling.

Aktivitetens indhold kan varieres efter aftale, men hovedformålet er at børnene kommer ud og bevæger sig, samtidigt med at de lærer naturen at kende med sanserne og oplever naturen som kilde til udforskning, oplevelser, aktivitet og eksperimenter. En aktivitets dag kan f.eks. være en tur i næromgivelserne med fokus på spiselige planter (fra jord til bord), sanseoplevelser i naturen (sansebaner) eller naturens som udforskningsrum (eksperimenter med og i naturen).

Målgruppe: Førskolebørn (Dagpleje og Børnehaver)
Hvor: Lokalområdet og ved forskellige lokaliteter
Hvornår: Efter aftale
Forløb: 1 dag (2 timer)
Pris: 3 Enheder + kørsel og materialer (ex. Moms)
Partnere: NaturKulturVarde og Center for Sundhedsfremme
Kontaktperson: Morten Vinding: mv@naturkulturvarde.dk

KRIGENS LANDSKAB – BUNKERS VED VESTKYSTEN

Gå på opdagelse i bunkers fra Anden Verdenskrig ved enten Nymindegab eller i Blåvand. En tur i krigens synlige efterladenskaber er et godt udgangspunkt for en bedre forståelse af Anden Verdenskrig, og hvilken betydning krigen havde i Vestjylland – og i resten af Verden. Hvem byggede egentlig bunkerne? Hvorfor lå de her? Var der "rigtig" krig i Danmark? Hvem var de tyske soldater? Hvorfor er bunkerne blevet muret til efter krigen? Hvordan var det nu med minerne? Forløbet styrker elevernes omverdensforståelse og refleksioner over krig.

<i>Målgruppe:</i>	Kan tilpasses klassetrin fra 3. kl. – mest velegnet fra 6.-10.klassetrin
<i>Hvor:</i>	Nymindegab Strand eller Blåvand (Tirpitz eller Büffel v. Blaavandshuk Fyr).
<i>Særlige vilkår:</i>	Forløb aftales individuelt. Forbehold for evt. øvelser i området. Medbring lommelygte.
<i>Forløb:</i>	2-3 timer
<i>Pris:</i>	Fra 3 enheder pr. kl. / max. 30 elever.
<i>Partnere:</i>	Museet
<i>Kontaktperson:</i>	Charlotte West: cw@vardemuseum.dk

OKSBØL 1945-49. DEN TYSKE FLYGTNINGELEJR

I 1945 flygtede tusinde og atter tusinde mennesker, hovedparten kvinder og børn, fra Østfronten. Ca. 240.000 af dem kom over Østersøen til Danmark, og omkring 100.000 af dem var på et tidspunkt mellem 1945 og 1949 indlogeret i Oksbøllejren, der i perioden voksede til Danmark 6.største by – bag pigtråd! Få en rundvisning i det område, hvor flygtningelejren strakte sig over kilometer efter kilometer, og som nu er Aal Plantage – lige bag hal og vandrehjem i Oksbøl. Alt efter længde kan man på turen opleve de få, stadig eksisterende bygninger såvel som det område, der engang var fuld af barakker, der dannede baggrund for masser grufulde og glædelige begivenheder for de mennesker, der kan siges at være krigens sande "tabere". En universel historie, som det er umuligt ikke at bruge til at drage paralleller til nutiden flygtningeproblematikker og etiske dilemmaer.

<i>Målgruppe:</i>	Kan tilpasses klassetrin fra 3. kl. – mest velegnet fra 6.-10.klassetrin samt ungdomsudd
<i>Hvor:</i>	Aal Plantage, Oksbøl
<i>Særlige vilkår:</i>	Forløb aftales individuelt
<i>Pris:</i>	Rundvisning 1,5 time (flygtningekirkegården samt en lille rundtur i kanten af lejrområdet): 3 enheder pr. klasse / max. 30 elver. Lang rundvisning 3 timer (som ovenfor, men inkl. tur i selve lejrområdet): 4 enheder pr. klasse / max. 30 elever.
<i>Partnere:</i>	Museet
<i>Kontaktperson:</i>	Charlotte West: cw@vardemuseum.dk

STENALDER

Stenalderlivet var helt anderledes end vores. Kom tæt på dette liv gennem en snak med museumsformidleren. Eleverne får selv stenalderredskeer i hånden. Forløbet kan foregå på Varde Museum, hvor der kan ses stenaldergenstande, eller på Ravmuseet i Oksbøl, hvor der er ravamuletter fra Atlanterhavssletten. Forløbet kan også lægges eksternt fra museet, eksempelvis så det supplerer "Spis din natur". Kronologisk forståelse opnås ved at springe tilbage i tid vha. målebånd.

<i>Målgruppe:</i>	Tilpasset alderstrin
<i>Hvor:</i>	Ravmuseet i Oksbøl
<i>Forløb:</i>	45 min – 1 time
<i>Pris:</i>	Fra 2 enheder pr. klasse / max 30 elever
<i>Partnere:</i>	Museet
<i>Kontaktperson:</i>	Charlotte West: cw@vardemuseum.dk

MALERKOLONIEN I NYMINDEGAB

Vidste I, at Skagensmaler Laurits Tuxen også tog til Nymindegab, dengang der kun gik et sandet hjulspor hertil? Her oplevede han det uspolerede fiskerliv, dengang havfiskerne boede i esehuse hver sommer, og deres esepiger satte agn på flere tusind kroge hverdag, og samlede fiskeleveren, som de skulle bruge til tran? Flere malere fra Kunstakademiet, både mænd og kvinder, fulgte i hans fodspor, og malede havet, klitterne, naturen og menneskene i den barske egn mellem hav og hede. På Nymindegab Museum hænger ca. 200 værker fra ca. 1880 til 1980, sat sammen med kulturhistoriske genstande fra perioden. Her får I et rigtig godt indblik i den særligt Vestjyske historie. For klasser op til og med 6. klassesettrin kan besøget kombineres med "Tømmerens hus" og "byg-selv" både i hans værksted. For klasser fra 4 klassesettrin kan besøget kombineres med en gåtur til Nymindegab Redningsstation og esehusene.

- Målgruppe:** Kan tilpasses alle klassesettrin – fra 1.-10.klassesettrin samt ungdomsudd.
Hvor: Nymindegab Museum. Det er muligt at køre med skinnecykel fra Nr. Nebel til museet (ca. 30 min hver vej).
Forløb: Rundvisning 1time, workshop 2 timer
Pris: Fra 2 enheder pr. klasse / max 30 elever. Workshop med værksted eller tur i landskabet aftales individuelt, ca. 5 enheder i alt.
Partnere: Museet
Kontaktperson: Charlotte West: cw@vardemuseum.dk

"Mental sundhed og trivsel fremmer læring"
<http://www.sundskolenettet.dk/vidensomsundhed/mental-sundhed/>

VADEHAVET FRA VARDE Å TIL SKALLINGEN PÅ VARDE MUSEUM

Vadehavets nordligste, og eneste uregulerede å, er Varde Å. Ved vadestedet Warwik blev byen Varde dannet i den tidligste middelalder. Få en omvisning i historier fra den nordligste del af Vadehavet på Varde Museum. I udstillingen har vi valgt at sætte spot på LERET. De fleste elever kender ler fra billedkunst og måske fra smattede marker, men hvor mange forskellige ting bruger mennesker egentlig ler til? Var klæg-leret fra vaden ekstra godt til mursten – og hvorfor blev de brugt til huse tidligt i Vestjylland? Bliver vi begravet i ler? Hvordan kom hollandske fliser til Vestjylland over vadehavet? Hvor mange potter skulle den 16-årige lave, før hun var "go' i æ ler". Med andre ord: Oplev leret fra oprindelsesmyter til rumskibe, fra stenalder til nutid, fra barselspotte til urne, fra kunst til krigens fragmentationsveste.

Mulighed for en workshop hvor eleverne i grupper skal skrive lerhistorier og på by-løb i Varde med fokus på byggematerialer fra forskellige perioder. Forløbet styrker elevernes kronologiske forståelse og forståelsen for materielle livsvilkår, og gør dem i stand til at gengive historier fra lokalområdet.

- Målgruppe:** Omvisning: Alle. Workshop: 3.-4. klassesettrin
Hvor: Varde Museum
Særlige vilkår: Forløb aftales individuelt
Forløb: Rundvisning 45 min, workshop 2 timer
Pris: Fra 1 enhed pr. klasse / max 30 elever. Workshop aftales individuelt, ca. 3 enheder kr. pr. klasse.
Partnere: Museet, NaturKulturVarde
Kontaktperson: Charlotte West: cw@vardemuseum.dk

FRELLOS FORUNDERLIGE UNIVERS

Udvid børn og unges lyst til museums- og kunstopplevelser gennem en introduktion til Otto Frellos spændende malerier. Forløbet afvikles som en rundvisning på Varde Museum og evt. i byrummet udenfor museet. For større klassetrin (6.-10. kl.) kan der arrangeres en workshop i udstillingsrummet, hvor der leges med sans- og udtryksoplevelser, samt fremførelse af Frelloforestillinger og gruppesamtaler om kunstindtrykkene ved hjælp af flip-flapper.

Målgruppe:	Kan tilpasses alle klassetrin – fra 1.-10.klassetrin samt ungdomsudd.
Hvor:	Varde Museum
Særlige vilkår:	Forløb aftales individuelt. Materialer til evt. workshop medbringes fra skolen i efter aftale med museet
Forløb:	Rundvisning 45 min, workshop min. 3 timer
Pris:	Fra 1 enhed pr. klasse / max 30 elever. Workshop aftales individuelt, fra 3 enheder pr. klasse.
Partnere:	Museet
Kontaktperson:	Charlotte West: cw@vardemuseum.dk

UDFORSK DIT NÆROMRÅDE

Giv børnene / eleverne kendskab til landskabet og historien i dagtilbuddets eller skolens nærområde.

- For børnehaver og indskoling: Vi går en tur omkring børnehaven/skolen og finder måske en gravhøj, en kirke, gamle huse, en skov, en mark med arkæologiske fund eller børnehaven selv. Hvor længe har det ligget her, hvordan så her ud før – og hvordan ved vi det?
- For mellemtrin og udskoling: Eleverne skal selv udforske nærområdet. Museet giver forslag til bygninger og landskabselementer, der kan arbejdes med i nærområdet, f.eks. eksempler på udenlandsk indflydelse i bygninger. Eleverne får en forståelse for forskellige kildetyper – arkæologiske fund, fortællinger, lokalarkiv, avisartikler, historiskatlas.dk, databaser, bøger. Et mål kan være at eleverne laver en børneguide til deres lokalområde.

OBS: Forløbet kan suppleres med kendskab til naturen i nærområdet, hvor Natur-Kultur-Varde vil deltage.

Målgruppe:	Kan tilpasses alle grupper fra børnehaver til udskoling
Hvor:	Lokalt
Hvornår:	Aftales
Særlige vilkår:	Ingen
Forløb:	Kan tilpasses fra 1 time til emneuge
Pris:	Min. 5 enheder pr. klasse/max 30 børn, aftales individuelt
Partnere:	Museet, NaturKulturVarde, Biblioteket
Kontaktperson:	Charlotte West: cw@vardemuseum.dk

NØRHOLM – STAVNSBÅND, FÆSTE OG UDSKIFTNING

Tag klassen med på en fysisk og en virtuel tur i kulturlandskabet til herregården Nørholm. Lokal vinkel på kanon-punktet Stavnsbånd - på cykel og på virtuelt kort. Gennemarbejdet og afprøvet materiale målrettet 7. kl. Mød museumsformidlerne på aftalte steder under cykeltur til Nørholm.

- Arbejd tværfagligt med stavnsbåndet: Opgaver til Historie, Dansk, Geografi, Biologi.
- Udførlig lærervejledning og kort med cykelrute fra Varde til Nørholm.
- I historie: Brug sitet historiskatlas.dk som indgang til emnet.
- I dansk: Læs fagtekst (kulturhistorisk tekst om Nørholm), skønlitterær tekst om unge menneske og teglbrænding ca. 1900, fæstebrev (gotisk skrift med oversættelse og forklaring), internettekst / faghistorisk formidling. Materiale findes til download på museets hjemmeside.

Målgruppe: 7. klassesetrin

Hvor: Området mellem Varde og Nørholm

Hvornår: Kan tilpasses individuelt

Særlige vilkår: Forberedelse nødvendig. Materiale kan downloades fra museets hjemmeside

Forløb: En hel dag + forberedelse på klassen

Pris: Aftales individuelt – fra 2 enheder pr. klasse. Lærerintro inkl. brug af Historisk Atlas fra 2 enheder.

Partnere: Museet, NaturKulturVarde og Biblioteket

Kontaktperson: Charlotte West: cw@vardemuseum.dk

I DEN SORTE SKOLE

Prøv en skoledag som før år 1900.

Kan I synge en salme? Kan I skrive på tavle? Har I respekt for læreren? Eller skal der et spanskør i hjørnet til? I den lille skolestue i Hodde, der nu er skolemuseum, kan klassen prøve at gå i skole som for over 100 år siden. Skolen er indrettet som da den var i brug, med skolebænke, pulte og tavler. Skolepulte og tavler bruges i workshoppen. I frikvarteret bruges kroppen til at lege gamle lege, der inspirerer til fortsat leg hjemme på skolen.

Til workshoppen udleveres et "læseteater" til brug på Hodde Skole, udarbejdet i samarbejde med dansk- og historielærere, tilpasset forskellige læseniveauer på 5. klassesetrin. Det er muligt at kombinere undervisningen i Hodde Skole med en omvisning på museet i Ølgod, hvor I kan se mere om livet på heden for 100-200 år siden. Forløbet gør eleverne i stand til selv at formulere historiske fortællinger og etablere historiske scenarier.

Målgruppe: 4.-6. klassesetrin

Hvor: Hodde gamle skole – ca. 30 min kørsel fra Oksbøl. Kræver bus

Særlige vilkår: Forløbet gennemføres af lærerne efter introduktion fra museet. Forløbet kan gennemføres i perioden april-oktober

Forløb: Min. 4 timer

Pris: Selvkørende forløb inkl. lån af materialer: 2 enheder. Forløb inkl. introduktion fra 3 enheder. Forløb styret af museumsformidler fra 6 enheder.

Partnere: Museet

Kontaktperson: Charlotte West: cw@vardemuseum.dk

"Sollys, frisk luft og motion har en god effekt på hjernen."

HJEDDING ANDELSMEJERI OG DET SUNDE LIV PÅ LANDET

Lad eleverne gå opdagelse i "Rør- og føl" udstillingen om Verdens første Andelsmejeri på Ølgod Museum, eller besøg det originale lille mejeri i Hjedding, der fremstår, som da det åbnede i 1882.

En indgangsvinkel kan være "det sunde liv på landet i gamle dage?" – med stort spørgsmålstegn. Er grød sundt? Hvorfor var børnedødeligheden stor i 1882? Hvad betød det for smørkvaliteten, at smørret kunne fremstilles på andelsmejeriet frem for på de enkelte gårde? Udgangspunktet er personhistorier. Forløbet giver eleverne en forståelse af, hvordan Danmarks historie indgår i samspil med verden udenfor, og af samspillet mellem den enkelte og det nationale i den tidlige andelsperiode.

Målgruppe: 4.- 9. klasse, tilpasses klassetrin

Hvor: Ølgod Museum samt Mejerimuseet Hjedding Andelsmejeri, tæt på Ølgod

Særlige vilkår: Forløb aftales individuelt. Besøget skal helst finde sted i perioden april-oktober pga. vinterlukning på mejerimuseet.

Pris: Fra 2 enheder kr. pr. klasse / max. 30 elever

Partnere: Museet

Kontaktperson: Charlotte West: cw@vardemuseum.dk

MED ARKÆOLOGEN PÅ UDGRAVNING

Hvis arkæologerne har en egnet udgravning i gang i skolens eller institutionens nærrområde, kan børnene / eleverne få en rundvisning på udgravningsfeltet. Er lokaliteten egnet til det, kan der måske være mulighed for at deltage i udgravningen. Besøget planlægges i forhold til de igangværende udgravninger. Det vil ofte være muligt at gå eller cykle, hvis udgravningen finder sted tæt på skolen eller institutionen.

Klassen kan i øvrigt besøge museets udstillinger for at sætte "fund" på (for)historiske perioder fra stenalder til middelalder. Der kan ses fund fra forskellige epoker på eks. Varde Museum, Nymindegab Museum, Ravnemuseet i Oksbøl og Ølgod Museum. På Nymindegab Museum er der mulighed for at grille korn og koge grød som i oldtiden.

<i>Målgruppe:</i>	Alle, men især 2., 3., 4., 5. og 6. klassetrin
<i>Hvor:</i>	Arkæologerne graver over hele kommunen, før byggeri og anlægssager
<i>Hvornår:</i>	Aftales
<i>Særlige vilkår:</i>	Ikke alle udgravninger er egnet til besøg. Museets arkæologikasse med opgaver tilpasset 5.-6. kl. kan lånes gennem CFU (bestil i god tid!)
<i>Pris:</i>	Fra 2 enheder pr. klasse / max 30 elever
<i>Partnere:</i>	Museet
<i>Kontaktperson:</i>	Charlotte West: cw@vardemuseum.dk

I GAMLE DAGE

Leg, pligter og dagligdag i en vestjysk familie, ca.1920-40. I Tømrerens Hus må børnene røre ved alting. Her får børnene en samtale med kulturformidleren om, hvordan livet var "i gamle dage", og væsentlige spørgsmål behandles, som: Hvor gik man på toilettet, når der ikke var wc? Hvad lavede familien om aftenen, før der fandtes fjernsyn? Var der børneværelser? Hvornår brugte de "den fine stue"? Hvor passede de på maden, når der ikke fandtes køleskab?

Gennem aktiviteter mærker børnene/eleverne "gamle dage" på egen krop og med mange sanser. Vi smører og smager en mellemmad, hjælper i værkstedet, vasker tøj og river toiletpapir af aviser, men der er også tid til at lege med gamle legeredskaber. Afhængig af årstid er der brug for en hånd i køkkenhaven eller i værkstedet.

Målgruppe: Børnehaver og indskoling (0.-2. klassetrin)

Hvor: Nymindegab Museum

Hvornår: Kan tilpasses individuelt

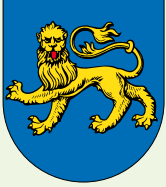
Særlige vilkår: Materialekasse kan lånes på museet til forberedelse

Forløb: To timer. Forslag til program kan downloades fra museets hjemmeside

Pris: 5 enheder pr. klasse / max 30 børn

Partnere: Museet

Kontaktperson: Charlotte West: cw@vardemuseum.dk

www.vardekommune.dk

VK0913 HEFA

